

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

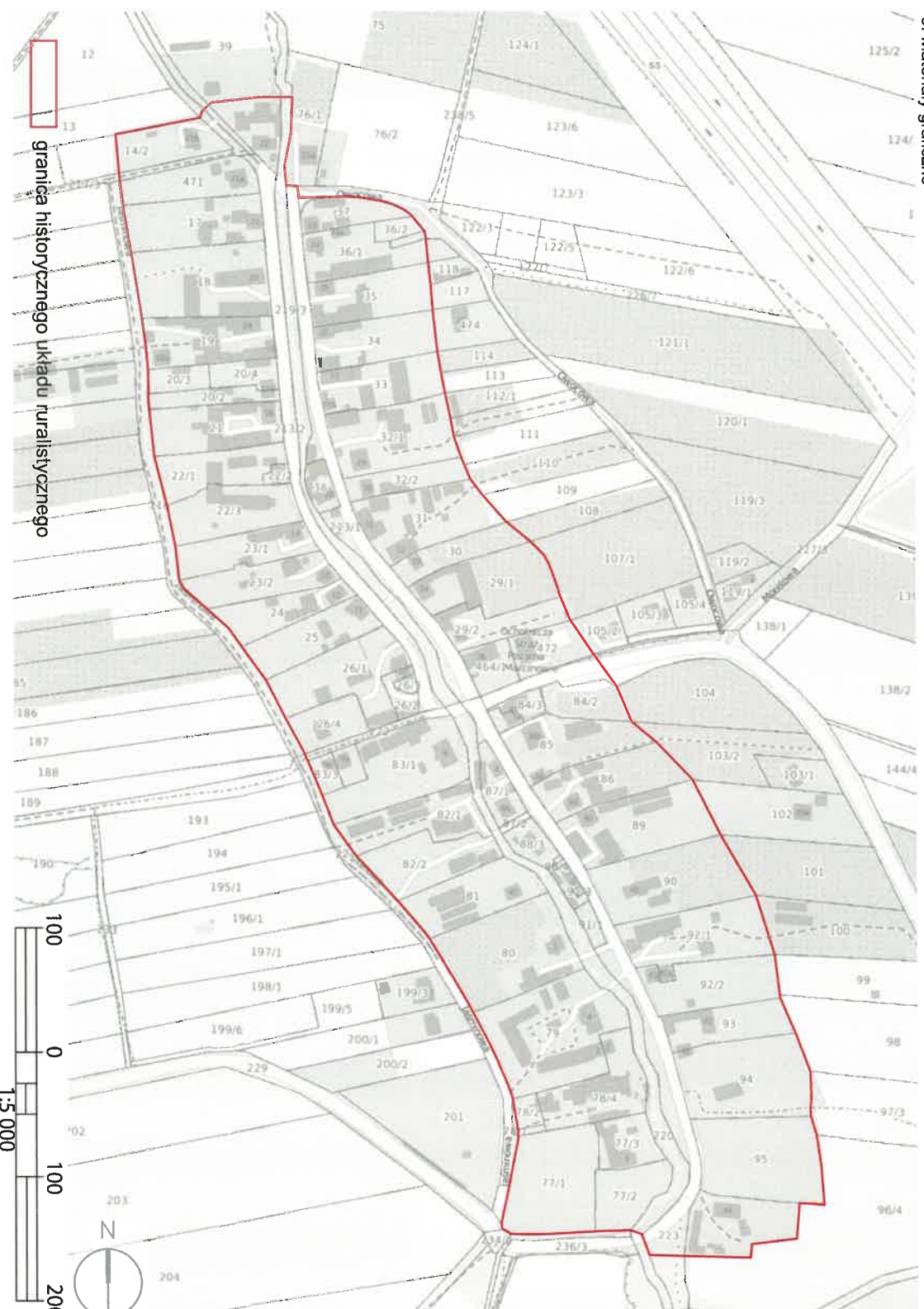
2. Czas powstania

1203 r./ XX w.

3. Miejscowość

MARCINOWO

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat trzebnicki

Gmina Trzebnica

6. Współrzędne geograficzne

51°19'31"N 17°01'23"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE, ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1203 r., 1215 r., 1263 r., 1266-1267 Martinowo, Martinowo lub Martinovo, 1236 r. Marcinowo, 1410 r. Grossmertinaw, 1753 r. Mertinaw, 1785 r. Maertinaw, 1803 r., 1817 r. I 1830 r. Mertinaw Gross, 1845-1945 Gross Märtinan

Historia wsi:

Przed 1201 r. wieś należała do Stefana, od którego później uzyskał ją książę Bolesław. W latach 1203-1208 książę Henryk I nadał Marciniowo trzebnickiemu konwentowi. Następnie, po roku 1266, wieś została przeniesiona na prawa niemieckie, powstało tu także sołectwo z 4 łanami. W XV w. Marciniowo, jako 36 łanowa kniecia wieś, płaciła czynsz klasztorowi. Już na początku swojego istnienia była dużą wsią zamieszkałą przez 20 osadników, natomiast najwięcej mieszkańców (365 osób) zamieszkiwało te tereny w 1867 r. Wykształciło się 19-23 gospodarstw knieczyń, które funkcjonowały aż do 1945 r. Dzięki nim we wsi na przestrzeni wieków następował rozwój przestrzenny, wpłynęły one również na okazałość zagród, które tworzyły charakterystyczny układ przestrzenny. Po sekularyzacji z rąk klasztoru wieś przeszła w posiadanie skarbu państwa. Istniejące tu sołectwo posiadało w 1830 r. status wolnego, natomiast w 1845 r. było dziedziczone. W latach tych rozwijał się również przemysł wiejski: początkowo powstał wiatrak, a następnie karczma oraz olejarnia. Na początku XX w. we wsi powstał folwark. Z zabudowy wsi wyróżnić można powstały przy skrzyżowaniu dróg w XIX w. dawny zajazd lub dom gminny z salą na wiejskie uroczystości. W I połowie XIX w. wieś była dość gęsto zabudowana, natomiast stara zabudowa była zastępowana przez powstałe w latach 1875-1940 charakterystyczne układy przestrzenne, głównie w północnej części wsi. W części zachodniej zlokalizowane były zagrody w czworobok, we wschodniej zaś frankońskie, natomiast na południu zabudowa była rzadsza i nie tworzyła charakterystycznych układów. Niejasny jest pierwotny układ wsi - być może była to owalnica z nietypowym, wydłużonym nawisem ujmującym koryto potoku. Możliwe jednak, że była to typowa ulicówka, z główną szeroką ulicą, podzieloną przez ciek wodny na dwie równoległe do siebie części. W XVIII w. siedlisko było zwarte i jednolite i takie pozostało do okresu międzywojennego. Zasadniczy układ dróg wiejskich wykształcił się w XVIII w., natomiast został szczególnie rozwinięty w 2 poł. XIX w. Główna droga wiejska została wybrukowana w okresie międzywojennym, kiedy to również zjazd do wsi od strony Trzebnicy oraz brzegi potoku zostały obsadzone lipami. W północnej części wsi nasadzono natomiast jawory, wierzby, buki i graby.

Stanowiska AZP:

Brak zlokalizowanych stanowisk AZP w obrębie wsi.

Postulaty:

zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego wsi, ochrona osi północ-południe, kształtującej układ wsi, wzdłuż ciekę wodnego, obsadzonego szpalerami drzew, wprowadzanie zabudowy z uwzględnieniem historycznej linii zabudowy lub po obrysie budynków nieistniejących, wymóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp.,

Istniejące zagrożenia:

degradacja układu wielodroźnicowego poprzez wprowadzenie nieprzystającej, współczesnej zabudowy, rozbórka i przetrwanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów, lokalizacja zabudowy w drugiej linii względem drogi, wycinka historycznego zadziwienia

Źródła:

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebnica, Wrocław 1992 r.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

So.

Październik 2022 r.

